

9

CYBERBULLYING – PRZEMOC W SIECI

CEL: uświadomienie skali i rodzajów cyberprzemocy oraz sposobów radzenia sobie z nią

TREŚĆ: cyberprzemoc: nękanie, szantażowanie, publikacja materiałów bez zezwolenia, podszywanie się pod kogoś, kradzież cudzych danych, rozwiązania

METODY: studia przypadków, dyskusja moderowana, tabela z problemami i rozwiązaniami

9. Cyberbullying - przemoc w sieci

Treść: cyberprzemoc: nękanie, szantażowanie, publikacja materiałów bez zezwolenia, podszywanie się pod kogoś, kradzież cudzych danych, rozwiązania

Metody: studia przypadków, dyskusja moderowana, tabela z problemami i rozwiązaniami

I. Nauczyciel wprowadza temat zadając uczniom pytania:

- czy wiecie, co to jest cyberbullying (cyberprzemoc)? (po czym podpowiada definicję i podaje razem z uczniami konkretne przykłady zachowań będących cyberprzemocą*)

Uczniowie tworzą na dużym arkuszy tabelkę podzieloną na 4 kolumny: problem, narzędzia, reakcja, zapobieganie; i pod nadzorem nauczyciela, wypełniają dwie pierwsze kolumny.

II. Nauczyciel omawia z uczniami poniższe studia przypadków. Uczniowie w grupkach mogą dopowiedzieć historie bliższe ich doświadczeniom. Ważne, aby bohaterowie tych historii pozostawali anonimowi – zdradzanie personaliów może mieć przykre psychologiczne skutki dla tej osoby.

Do każdej historii dołączone są pytania, które skłaniają uczniów do refleksji.

1. Kasia zaczęła dostawać smsy i telefony, z numerów, których nie znała. Treść smsów była niemiła, ktoś napisał w końcu „masz niezłe fotki na facebooku, może się umówimy?”. Zdziwiło ją to, bo nie zakładała konta na tym portalu. Poprosiła starszego brata, żeby sprawdził, czy faktycznie jej konto istnieje. Okazało się, że ktoś stworzył konto pod jej imieniem i nazwiskiem i wrzucał jej fotki, często przerobione (doklejał jej głowę do zdjęć nagich kobiet), a poza tym, podał jej numer telefonu – wszystko w dostępie publicznym. Kasia przeczytała też komentarze pod fotkami i treścią, którą ktoś w jej imieniu publikował na facebooku, a były to wulgarnie napisane opinie o nauczycielach i szkole.

Kiedy opowiedziała o tym przyjaciółce z klasy, ta zdradziła jej, że to zemsta jednej z koleżanek, z którą Kasia się kilka dni wcześniej pokłóciła.

Pytania:

- jakie formy cyberprzemocy są opisane w tym przypadku?
- jakie narzędzia zostały użyte? (telefon, internet)
- jak się czuła Kasia?
- co powinna zrobić, jak zareagować, u kogo szukać pomocy?
- jak powinni zareagować świadkowie wydarzenia?

Formy cyberprzemocy: kradzież tożsamości i podszywanie się pod kogoś, upowszechnianie danych osobowych bez czyjejś zgody, publikowanie zdjęć bez czyjejś zgody, nękanie (smsy, telefony)

2. Krzyś został wezwany do gabinetu dyrektora, Okazało się, że z jego adresu mailowego ktoś porozysłał do niektórych nauczycieli w szkole wulgarnie maile. Okazało się jednak, że adres IP wskazuje na szkolną pracownię komputerową – Krzyś zapomniał się wylogować i zostawił otwartą skrzynkę mailową w przeglądarce.

Pytania:

- jakie formy cyberprzemocy są opisane w tym przypadku?
- jakie błędy popełnił Krzyś? (zapomniał się wylogować z publicznie dostępnego komputera)

- co powinien zrobić Krzysztof? (pamiętać, żeby wylosowywać się z publicznie dostępnych komputerów; zmienić hasło dostępu do skrzynki pocztowej)

Formy cyberprzemocy: kradzież tożsamości i podszywanie się pod kogoś, włamanie do skrzynki mailowej

3. Zosia zaczęła dostawać od swojego kolegi z klasy wiadomości z pogrózkami (smsy, maile, wiadomości na facebooku) – kolega groził jej, żeby na siebie uważała w drodze ze szkoły, bo może coś jej się stać. Potem dostała od niego smsa, że na piątek ma przynieść 50 zł, bo inaczej wszyscy zobaczą filmik, na którym przebiera się w szatni po wfi. Zosia nie przyniosła pieniędzy i tego samego dnia chłopak wrzucił filmik na YouTube i na Facebooka.

Pytania:

- jakie narzędzia zostały użyte?
- jakie formy cyberprzemocy są opisane w tym przypadku?
- jak się czuła Zosia?
- co powinna zrobić, jak zareagować, u kogo szukać pomocy?
- jak powinni zareagować świadkowie wydarzenia?

Formy cyberprzemocy: nękanie, zastraszanie, szantaż, publikacja ośmieszającego filmiku z czyimś wizerunkiem bez zgody

III. Po przedyskutowaniu wszystkich historyjek uczniowie opracowują dwie ostatnie kolumny tabeli.

Nauczyciel podpowiada, jakie są najbardziej adekwatne sposoby reakcji i gdzie uczniowie stykający się z cyberprzemocą mogą szukać pomocy, zwłaszcza: u szkolnego psychologa, pedagoga, na gorącej linii helpline.org.pl.

* **Cyberprzemoc (ang. Cyberbullying)** to przemoc z użyciem technologii informacyjnych i komunikacyjnych, najczęściej w internecie.

Podstawowe formy cyberprzemocy to:

- nękanie, straszenie, szantażowanie;
- przemoc werbalna w sieci (wulgarnie wyzywanie, poniżanie, ośmieszanie)
- rejestrowanie niechcianych zdjęć i filmów;
- publikowanie w internecie lub z użyciem telefonu komórkowego ośmieszających, kompromitujących informacji, zdjęć, filmów;
- podszywanie się w sieci pod rówieśników;

Do takich działań wykorzystywane są m.in.: poczta elektroniczna, czaty, komunikatory, strony internetowe, blogi, serwisy społecznościowe, grupy dyskusyjne, telefony komórkowe, serwisy SMS i MMS. W odróżnieniu od tradycyjnie rozumianej przemocy zjawisko cyberbullyingu charakteryzuje wysoki poziom anonimowości sprawcy. Na znaczeniu traci klasycznie pojmowana siła, mierzona cechami fizycznymi czy społecznymi, a przewagę ma umiejętność korzystania z mediów elektronicznych i szybkość rozpowszechniania materiałów kierowanych przeciwko ofierze oraz ich powszechna dostępność w sieci. Ofiara jest stale narażona na atak, niezależnie od pory dnia czy nocy. Dlatego zjawisko to jest bardzo niebezpieczne.

Obecność dzieci i młodzieży w internecie jest kontrolowana przez dorosłych w minimalnym stopniu; rodzice czy nauczyciele często są nieświadomi istniejącej cyberprzemocy, szczególnie jeśli mają ograniczoną wiedzę i doświadczenia związane z korzystaniem z mediów elektronicznych.

Według badań Fundacji Dzieci Niczyje i firmy badawczej Gemius S.A. w 2007 r. aż 52% internatów w wieku 12-17 lat miało do czynienia z przemocą werbalną, a 57% przynajmniej raz była obiektem zdjęć lub filmów wykonanych wbrew ich woli, z czego w większości przypadków sytuacja taka powtarzała się. W mniejszości są nastolatki zgłaszające przypadki cyberprzemocy osobom dorosłym, mimo że ofiary przyznawały się do odczuwania wstydu, zdenerwowania i strachu.

W Polsce Fundacja Dzieci Niczyje realizuje od 2008 r. akcję społeczną Stop Cyberprzemocy, a w ramach kampanii "Dziecko w Sieci" powołany został projekt Helpline.org.pl z linią zaufania, który pozwala uzyskać pomoc poszkodowanym dzieciom i młodzieży, jak i dorosłym.

(za: "Stop cyberprzemocy", "Jak reagować na cyberprzemoc. Poradnik dla szkół")

Przykład wypełnionej tabeli:

PROBLEM	NARZĘDZIA	REAKCJA	ZAPOBIEGANIE
<ul style="list-style-type: none"> • Straszenie • Szantażowanie • Nękanie • Rozsyłanie (publikowanie) ośmieszających materiałów • Publikowanie zdjęć/filmików bez zgody/wbrew woli • Podszycanie się w sieci pod kogoś innego • Włamania na czyjegoś maila/profil na portalu społecznościowym/bloga 	telefony komórkowe /sms/mms, portale społecznościowe, maile, tworzenie stron/blogów	<ul style="list-style-type: none"> - zgłoszenie incydentu zaufanej osobie dorosłej (tu dzieci powinny podać, kogo za takie osoby uważają), jeśli nikogo takiego nie znają, mogą się zgłosić na helpline.org - nieodpowiadanie na zaczepki w sieci - blokowanie takich osób na komunikatorach/portalach - wymaganie skasowania filmu/zdjęcia (również: poproszenie o to administratora danej usługi) - WAŻNE – zachować wszelkie dowody (smsy, mmsy, maile, zrobić print screen danej wiadomości/wpisu/strony (sprawca w każdej chwili z internetu może to usunąć) - w przypadku powtarzających się incydentów, zgłosić sprawę na Policję (takie zachowania są karalne!); powinni zostać powiadomieni: rodzice obu stron (jeśli sprawcą jest dziecko), wychowawcy, dyrekcja szkoły, pedagog/psycholog 	<ul style="list-style-type: none"> - rola nauczyciela: uświadomienie dzieciom, że to, co wpadnie do internetu, z niego nie wypada, a materiały, nawet skasowane, ktoś mógł powielić (zapisać, zrobić screena, przesłać dalej) - jeśli widzimy, że ktoś się zachowuje nie fair w sieci – zareagujmy, zwróćmy takiej osobie uwagę, a jeśli nie zareaguje, powiedzmy o tym komuś dorosłemu - dbajmy o bezpieczeństwo w sieci – nie przekazujemy nikomu naszych haseł, pamiętajmy, żeby hasło było „mocne” (zawierały małe i duże litery, cyfry, znaki specjalne, jeśli system na to pozwala. Hasła nie powinny być skojarzane z nami! – nie imię kotka czy nasze plus data urodzenia)

Autorki: Dorota Kondrat i Agnieszka Taper

Publikacja stworzona przez Fundację Instytut Edukacji Kreatywnej – INEK w 2015 r.

Projekt "Z kamerą u dzieci buszujących w sieci" realizowany jest w ramach programu dotacji Bezpiecznie Tu i Tam Fundacji Orange.

Licencja: Creative Commons Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Na tych samych warunkach 3.0 Polska